

OPSADA SINJA 1715. GODINE

VELIMIR BORKOVIĆ
Sinj, Vrlička 27

UDK: 821.163.42-24
Dramski tekst
Primljeno: 5. X. 2008.

UVODNE NAPOMENE

Mjesto i vrijeme: Sredina je kolovoza 1715. godine. Večer na starom sinjskom Gradu. Očekujući opći i posljednji napad »Vijeće obrane« poslije burne rasprave odbija predati Sinj Turcima. Slijede juriši na Tvrđavu i svi su odbijeni. U predahu nakon jednoga juriša, fra Pavao Vučković, gvardijan, predvodi procesiju s Gospinom Slikom, u kojoj narod moli i pjeva s upaljenim svijećama u rukama.

Nakon procesije glasnik uzbuđeno obznanjuje: »Turci biže!« Veliko oduševljenje i neočekivana radost zavlada pukom, vojnicima, časnicima i svećenicima. Svi su zahvalni svojoj Nebeskoj Zaštitnici. Svečanost završava pjesmom »O Gospe Sinjska« ili himnom »Tebe Boga hvalimo.« Čuju se mačkule i zvona, a pojavi se i vatromet.

Scena ima dva čina:

1. Turci u Sinju na glavnom trgu,
2. »Vijeće obrane« na Gradu.

LIKOVI:

Zorzi Balbi, zapovjednik Grada,
Giovanni Manzecca, kapetan, prvi časnik, zapovjednik posade,
Mate Žanko, harambaša, drugi časnik,
Mate Filipović Grčić, harambaša, treći časnik,
Don Ivan Filipović Grčić, vojnički kapelan,
Fra Pavao Vučković, gvardijan,
Ivan, glasnik,

Gospa (samo osvijetljen lik),
Vila (samo glas),
Pjevač-solist,
Uhoda,
Andrija, slijepac,
Bula (Mara Litre),
Anka, ugrabljena djevojka,
Kata, Ankina majka,
Mustafa-paša Čelić, zapovjednik turske vojske,
Mehmed, turski časnik,
Mujo, pašin glasnik,
Suljo, turski vojnik,
Odaliske
KUD Sinj, udruga za očuvanje baštine Cetinskoga kraja, Mješoviti zbor Sinj,
Statisti (momci i cure).

TEKST

I. ČIN

TURCI U SINJU NA GLAVNOM TRGU

Trg ispred Crkve u Sinju. Ljudi bezbrižni i raspoloženi razgovaraju i pjevaju. Guslar, torbar, prolaznici...

VILA: Zašto, zašto danas janjci šute?
Zašto, zašto dim se vuče?
Zašto zlokobnica sova huče?
Čija mati crnu pređu prede?

ANDRIJA: Janjci šute, poklali ih Turci,
Dim se vuče, ražnjevi se žare,
Sova huče, smrt doziva,
Sinjska mati crnu pređu suče...

Čuje se gruvanje topova.

TORBAR (*Nudi raznu robu*): Evo, ljudi, sikire! Možeš s njom i đavlu glavu osić. Evo konopa! Moš s njim i manitu ženu vezat!

PROLAZNIK I.: Evala Mate! Ajmo bacit jednu!

Čuju se topovi izdaleka.

PROLAZNIK II.: Ne će valjda Turci u Sinj.

TORBAR: Ma di će oni u Sinj! Ne će oni ni u Trilj uspit.

MARA: Uspili su! Di vam je pamet?

ŽANKO: Muči, ženo! Ne pripadaj ljude!

VILA: Na noge se, mladi Cetinjani!

Je l' spavate kano i poklani?

Eto na vas vojska strahovita,

Turska vojska, puno i silovita.

Čuju se topovi i kremenjače.

MARA: Oj Sinjani, žalosna vam mati,

Kad s Prologa siđu k vama svati,

Glave ruse oni će vam sjeći,

Cetinom će tada krv poteći.

SVI: Ne prizivaj sotonu! Dočekat ćeš šejtana.

MARA: Kolju, pale... Narode, što stojite?

PROLAZNIK II.: Muči, ženo! Tko kolje?

MARA: Turci. Al' ne čuješ? Od Goručiće i Pavjaka do Mojanke i Smokove tisuće Turaka pale, siluju... Evo ih!

BALBI: Na Tvrđavu!

Zapovjedništvo se povlači na Tvrđavu.

ŽANKO: Zadnji uzmak! S Tvrđave nikud! Tu ćemo ostati živi, ili mrtvi!

DON IVAN: Bez panike! Najprije žene i djeca.

FRA PAVAO: Puče moj, ne boj se! Bog će pomoći!

NAROD: Bižimo, ljudi! Gospe, pomoz!

Na Pijaci navještaj rata.

ANDRIJA: Oj Sinjani, žalosna vam majka,

Kad ne čujete krike Otočana!

VILA: Turci će vam glave ruse sjeći,

Cetinom će krv crna poteći...

PROLAZNIK I.: Biž, ćoro, budaletino stara!

Crkva gori, topovi gruvaju, puške pucaju, krikovi, tama... Svjetlo. Turci se spuštaju s krovova.

TURCI: Alah u ekber! Smrt kaurima!

Turci hvataju roblje i Anku.

ANKA: Gospe moja! Mate moj!

Čuje se bubanj. Svi stanu kao ukopani.

MEHMED, vođa pašina osiguranja: Čujte i počujte!

Ulazi prvi konjanik, a za njim ostala četiri.

MEHMED: Čujte i počujte! Paša i serasker, milošću presvijetloga sultana Mustafa Čelić.

Bubnjevi, konji, vojnici. Mustafa Čelić dolazi na kočiji s pratnjom.

MUSTAFA ČELIĆ: Ja, Mustafa Čelić, milošću presvijetloga sultana, vezir i serasker Bosanskoga elajeta, velikodušno nudim i svojom čašću jam-

čim život i imovinu svima koji napuste kršćansko krivovjerje i prihvate vjeru proroka Muhameda.

Vojnici dovode kršćanskoga zarobljenika.

MUSTAFA ĆELIĆ: Prihvaćaš lik vjeru proroka Muhameda?

ZAROBLJENIK: Nikada!

MUSTAFA ĆELIĆ: Sijeci!

Privode mu Anku. Mustafa pokazuje rukom prema sebi i kočiji.

MUSTAFA ĆELIĆ: U kočiju s njom! (*Ostale kršćane pita*): Odričete li se vjere krivovjerne? Prihvaćate li vjeru Alahovu?

ZAROBLJENICI: Nikada!

MUSTAFA ĆELIĆ (*Prstom pozivlje prvoga i više*): Sijeci!

Vojnik pokazuje krvavu glavu.

MUSTASFA ĆELIĆ: Sve na kolac! (*Zatim gleda Anku i veli*): Bliže, bliže... (*Daje znak da uđe u kočiju*).

MEHMED: Za Alaha!

TURSKI VOJNICI (*s krova*): Za Alaha! Smrt kaurima!

Svirka, bubnjevi, topovi... Mustafa se vozi u kočiji, za njim vojska i idu prema Tvrđavi.

II. ČIN

VIJEĆE OBRANE NA GRADU

Prostor oko Crkve na Gradu. Poveći stol za Vijeće obrane i Gospina Slika. Podalje pašin čador.

Slika prva - Vijeće obrane

VILA: Zašto danas janjci šute?

Zašto poljem dim se vuče?

Zašto zlokobnica sova huče?

Čija mati crnu pređu suče?

ANDRIJA, slijepac: Janjci šute, poklaše ih Turci.

Dim se vuče, ražnjevi se žare.

Sova huče, strašnu smrt doziva.

Sinjska mati crnu pređu suče...

GLASNIK (*dotrči na stubište Crkve, udari nekoliko taktova u bubanj, razmota svitak papira i čita*): Čujte i počujte što nam danas ljeta Gospodnjega 1715. godine s Prologa Vila kliče!

VILA: Na noge se, mladi Cetinjani!

Je l' spavate kano i poklani?

Eto na vas vojska strahovita,
Turska vojska, puno silovita.

ZORZI BALBI (*odlučno prilazi čelu stola, sjeda i odlaže papire. Naglo ustaje i strogo poziva glasnika*): Ivane! (*Glasnik dotrči, a zapovjednik mu uruči spis*): Neka se odmah obznani!

IVAN, glasnik (*vraća se na stubište, kratko zabubnja i čita glasno*): Naređujem: zapovjedniku posade, zapovjedniku Prve banderije, zapovjedniku Druge banderije, kapelanu posade i gvardijanu sinjskog samostana da pristupe zapovjednikovu stolu - odmah!

Zorzi Balbi, zapovjednik Grada

Pozvani pristupaju hitro i predstavljaju se uz blagi naklon:

Kapetan Giovanni Manzecca - na zapovid!

Harambaša Mate Žanko - na zapovid!

Harambaša Mate Filipović Grčić - na zapovid!

Kapelan don Ivan Grčić - na zapovid!

Fra Pavao Vučković - na službu Bogu i cetinskom puku!

BALBI: Sjednite. (*Svi sjedaju, a Balbi držeći papir u ruci kratko objašnjava situaciju*): Nadao sam se da ćemo izbjeći zlu sudbu, ali i zemlja pod nama i nebo nad nama je krvavo. Pedeset tisuća Osmanlija pregazilo je Cetinu.

SVI: Pedeset tisuća!

FRA PAVAO: O Bože...

BALBI (*nastavlja*): Kule Čačvina, Prolog, Otok, Han, Potravnik i Vrljka pale su. Tatari pljačkaju ljetinu u Sinjskom polju. Trilj, Košute, Brnaze opustošeni su i popaljeni, a naša nova Crkva još gori... Između nas i Osmanlijskog carstva su samo bedemi našega Grada. (*Balbi predahne i slomljenim glasom nastavi*): Sinovi moji, sad ne govorim kao zapovjednik, nego kao prvi među jednakima. Opkoljeni smo, a serasker Mustafa-paša Ćelić poklanja nam živote u zamjenu za naš Grad.

SVI: Gospe naša, pomози!

FRA PAVAO (*ustaje*): Ne može Ćelić poklanjati nešto od čega gospodar nije. (*crescendo*) Samo je Bog gospodar života i smrti. I Ćelićeva života, također!

SVI: Tako je, fra Pavle!

BALBI (*pomirljivo*): Vjerujem da se svi slažemo s fra Pavlom, ali sada molim izvješće kapetana Manzece o stanju posade i Tvrđave. Nemamo mnogo vremena. Zajedno odlučimo našu sudbinu!

MANZECCA (*ustaje*): Gradske utvrde su solidno obnovljene. Slaba točka obrane su drvene palisade na Korlatu. Posada je zdrava i orna za borbu. Pet topova je ispravno, a strjeljiva dostaje za šest dana opsade. Pričuvene hrane i vode su dostatne za pet dana, a ako zakoljemo i onih par konja, mogli bismo izdržati i čitavu sedmicu.

BALBI: Ako izdržimo i tri dana, providur Emo će do tada uputiti obilnu pomoć.

ŽANKO (*svadljivo*): Baš kao što je uputio i Vrlici, koja je jučer pala, a narod pobacan s gradskih bedema ili nabijen na kolac.

STATISTI (*izmiješani s gledateljstvom*): Bože, smiluj se! Smeti dušmanina!

ŽANKO (*nastavlja*): Da je providur vjerovao u izdržljivost našega Grada, sad bi bio ovdje s nama, (*pokazuje prstom*) a ne kukavički tražio zaklon po Primorju.

STATISTI (*viču*): Tako je, tako je! Prokleta latinska kukavica!

BALBI (*odrješito*): Dosta! Čačvina, Prolog, Han i Potravnik se nisu mogli braniti, pa napušteni, a Vrlika se predala iz strateških razloga, na vjeru Osmanlijama.

STATISTI: Uuu... izdajničke li i kukavičke strategije!

BALBI (*u neprilici prevrće papire i izvlači jedan*): Eccolo! (*pobjedonosno maše*) Evo jamstva! Providur Emo je u Klisu i nikada ne će prepustiti svoj vjerni Sinj dušmaninu!

ŽANKO (*cinično*): Zato nam je osigurao čak pet starih topova i trista novih mačeva i kremenjača, protiv pedeset tisuća askera, janjičara i Tatara.

BALBI (*uzrujano*): Per Bacco! Slušaj, Žanko, da ti je sablja duga kao jezičina, sam bi ih sve posjekao. A budeš li nastavio podrivati naše obrambene napore (*ustaje i udari sabljom po stolu*), sam ću s tobom obračunati!

ŽANKO (*ustaje*): Svi ste svjedoci ove uvrede. Ona se može ispratiti samo krvlju!

FRA PAVAO (*ustaje i diže obje ruke*): Miiiir! Stanite! Oba ste u pravu. Uvrede koje, nažalost, svi proživljavamo mogu se ispratiti samo krvlju (*viče*), ali ne našom, hrvatskom i kršćanskom, nego neprijateljskom. Zato čuvajte sablje za osmanlijske glave!

STATISTI: Evala fra Pavle! Evala!

MANZECCA (*viče*): Evo uhode. Razmaknite se!

Uhoda, *iscrpljen, poderane odjeće, vodi vezanu bulu. Žanko ga prihvaća. On sjeda za stol i prihvaća bukaru s vodom.*

BALBI (*pita uhodu*): Gdje nađe bulu?

UHODA: Čučala je skrivena u grmu pokraj Miletina.

BULA (*ustaje i govori Balbiju*): Gospodaru, nisam bula, nego Mara, Mara Litre iz Otoka. Već sam rekla ovoj budali (*pokazuje prstom na uhodu*). Janjičari su mi pobili obitelj, zaklali župnika i spalili selo.

SVI: Ajme majko moja!

FRA PAVAO: Ako govoriš istinu, kaži zašto su tebe poštjednili i reci mi ime otočkoga župnika.

MARA (*bula*): Đavla su me poštediti! Stajala sam uronjena u Cetini do ušiju i svojim očima gledala kako janjičari kolju fra Stipana Vučemilovića, ka šta sad tebe gledan.

SVI: Gospe naša, pomози, spasi...

FRA PAVAO: Gospe moja, fra Stipana Vučemilovića...

MARA: Fra Stipana dobrog...

FRA PAVAO (*strese se*): Pokoj duši dragoga fra Stipana, pravoga Božjeg mučenika!

BANKO: Žanko, odriješi joj ruke i daj joj piti.

Žanko *iz pripašnjače vadi handžar i reže veze na rukama.*

Mara otresa rukama, drhćući prihvaća bukaru, pije, proljeva i odlazi.

BALBI (*govori uhodi*): Ne skrivaj ništa. Govori sve što si vidio!

UHODA (*ustaje i pridržava se stola*): Od Goručice i Pavjaka do Mojanke i Smokove gore tisuće su čadora. Stotine konja prepušteno slobodnoj paši gaze po poljima nepokupljenu ljetinu. Desetine topova i mužara opkoljeno je hrpama đuladi, čak i onima od trista libara.

STATISTI (*zaprepašteno*): Trista libara! Trista ih gromova spržilo!

UHODA (*nastavlja*): Iz zgarišta Crkve askeri izvlače nagoreno drvlje i lože vatre pod ražnjevim i kotlovima. S desetina stabala vise oderani bravi i njihove mišine. Čim se snoća iz najvećih čadora dopire cika zurli i odaliska, a pomamljeni janjičari, opijeni pohotom, arlauču i dahću. Martoloz i danonoćno gaze Cetinu prenoseći toware zaire i džebanu. (*Uhoda otpije malo iz bukare i nastavlja*): Mnoštvo ljestava, konopa i kuka leži oko Kamička, po Fratarki i Borićevcu. Između njih se muva nebrojeno mnoštvo askera i janjičara.

Uhoda se udaljuje. Svi prestrašeno reaguju.

BALBI (*zamišljeno*): Hvala, a sad idi. (*Malo stane, okrene se k njemu i rekne*): Čekaj! Posebno pazi na pašin čador! (*Trenutak obuhvati glavu dlانovima, pa zabrinuto baci pogled na Manzeccu.*)

MANZECCA: Prema svemu što već znamo i što smo sad čuli, zaključiti je da će na svakoga od nas udariti desetine Osmanlija. Međutim, više od toga mene zabrinjava njihovo topništvo. Ako su zaista dovukli mužare od trista libara, naši bedemi to izdržati ne će.

ŽANKO (*unos i mu se u lice*): Izdržat će, Mlečiću, ako mi izdržimo!

MANZECCA: Dobro me poslušaj, Sinjanine! (*naglašeno*) Io sono soldato professionale. Ja sam vojnik profesionalac. Tu non capisci, testone! (*lupka se po čelu*) Mnoge sam bitke vodio i dobio (*pokazuje brazgotinu na licu*), ali ovu ne mogu. Odnos snaga je takav da se daje usporediti samo s

opsadom Masade. A svi znamo kako je ona završila. Njih je pedeset tisuća, a nas je samo sedam stotina. I prema svim vojničkim doktrinama i ratnim iskustvima Grad će pasti.

ŽANKO: Nikada!

MANZECCA: Bez lažnih emocija! Ja ne želim preuzeti ni dio odgovornosti za ove žene i djecu (*pokazuje rukama prisutne*), a bogme, ni meni se uzalud ne gine. Zato prihvatimo ultimatum Čelića i predajmo Grad !

MATE FILIPOVIĆ GRČIĆ: Nikada!

SVI (*zaprepaštenje, graja, vika...*): Ne, ne viruj Turčinu!

Žanko pokuša ustati, ali ga don Ivan spriječi i sam progovori Manzecci.

DON IVAN: Nitko ne osporava tvoje znanje i zasluge, ali ni ti ne osporavaj naše emocije. Tvoje su u Venetu, na Rialtu. Ali upamti dobro, naša su srca ovdje, na ovoj hridi i u ovom času neprijateljskoga juriša.

MATE FILIPOVIĆ GRČIĆ: Mi smo ovdje rođeni, Mlečiću! (*naglašava i rukom pokazuje*) Svaki ovaj kamen postat će topovsko đule, svaka drača zamka, a svaka škrapa grob osvajača.

DON IVAN: Ovdje, na Pe limovcu, Borićevcu, Međinama naši su dvorovi. Tu smo prve riči sricali, prve korake učili, vodu s Miletina pili, a ti kažeš - predajmo se!? Ali ovo je naš Grad i mi drugoga grada nemamo.

ŽANKO: Sve naše radosti i žalosti počinju i završavaju pod ovim Gradom. Prve šetnje i ljubavi, posljednje šetnje i sprovodi. Predajmo se - ti kažeš. Hoćemo li predati i kosti djedova naših? Kamo ćemo ići? Što ćemo ponijeti sa sobom? Što - osim prokletstva predaka...

Ne Čeliću! Ne ni tebi, Mlečiću! Ni jedan kamen ovoga krša, ni jedan srk cetinskih voda, nit predajemo, nit prodajemo tuđinu!

MATE FILIPOVIĆ GRČIĆ: Tako je, Žanko!

DON IVAN: Zato se zaklinjem krvlju i kostima predaka naših. Branit ću svoj Grad, branit ću ćaćin grob. Branit ću ga i na koljenima, branit ću ga i noktima i zubima i znakom ovoga Križa! (*križa se*) Tako mi Bog pomogao!

ŽANKO: Branit ću ga i noktima i zubima. Tako mi Bog pomogao!

STATISTI (*s raznih strana viču*): Tako je! To je prava besida! Evala Grčiću!

Čuju se topovi, stanka.

BALBI : Sve smo čuli. Za sat vremena moramo Čeliću odgovoriti. Kakav će biti odgovor odlučit će ovih pet dukata (*daje svakom po dukat i skida s glave kalpak*). Svaki od nas zatvorenu će šaku uvući i zatvorenu izvući iz kalpaka. Tko je za obranu Grada neka ispusti dukat u kalpak. Tko je za predaju neka zadrži dukat u šaci.

FRA PAVAO (*ustaje i hvata zapovjednika za šaku*): Stani, Balbi! Prije glasanja ja ću pripomenuti da sam sav građevinski materijal za obnovu samo-

stana, prikupljen žuljevima i voljom ovoga puka (*pokazuje narod*), ustupio da se bolje utvrde bedemi našega Grada. Tim je činom moj puk glasovao!

STATISTI (*uzvicima prekidaju fra Pavla*): Tako je! Živio! Ne predajemo naš znoj poganinu!

FRA PAVAO (*nastavlja*): Ako vjerujemo da je Bog uz nas, zar je važan broj neprijateljskih sabalja, vojnika i konjanika? Zar je hrabrost cetinskih vitezova slabija od vjere našega puka?

Časnici obore pogled.

SVI: Tako je !

BALBI: Sad ćemo vidjeti (*ustaje i nosi kalpak od jednoga do drugog časnika, časak iščekivanja, zatim odlučno istresa svih pet dukata na stol i ponosno usklikne*): Evo ih! Jednoglasno smo odlučili svoju sudbinu vezali sa sudbinom svoga Grada. Zbog ovoga sam neobično ponosan! (*prilazi redom, zastane pred Žankom, a onda se izljube, ne skrivajući emocije i suze i vrlo ozbiljno i odrješito reče*): A sad se zakunimo!

Za prisegu mogu pjevati svi ili samo solist ariju iz Zrinskoga: »Tako meni Boga velikoga...«, ili Franje Markovića: »U boj, u boj«, ili se svi drže za ruke i ponavljaju prisegu koju izgovara Balbi:

»Tako meni Boga velikoga,
Napustit vas, braćo, nikad ne ću!
Svoga grada i svojega roda
Ja ću branit do crnoga groba!
Zajedno do smrti!«

Slika druga - Pašin čador

Paša je zavaljen u čilime s nargilom i čibukom. Odaliske praćene orijentalnom glazbom plešu, uz pašine noge čuči glasnik. Paša ispusti čibuk, s tronošca uzme svitak papira i preda ga glasniku.

MUSTAFA ČELIĆ: Popni se u kulu i predaj kaurima ultimatum.

Glasnik uzme svitak, pokloni se i ode. Osmanlije se uznemire, pašu sablje i kubure, gase vatru. Zurle zloslutno zamijene bubnjevi.

Slika prva - Vijeće obrane

STATIST (*više*): Glasnik dolazi!

BALBI: Otvorite kapiju! Neka uđe! (*cvile šarke na vratima.*)

Mujo, glasnik, Turčin u fesu, na izvezenu jastuku nosi svitak papira, pokloni se časničkom zbor i predaje zapovjedniku ultimatum.

BALBI (*raspečeti svitak i čita*): Ja, Mustafa Čelić, milošću presvijetloga sultana, vezir i serasker Bosanskoga elajeta, velikodušno nudim i svojom

čašću jamčim siguran izlazak raje i vojske iz Tvrđave. Sve oružje i džebanu, ratne barjake, konje i hranu ostavite u Tvrđavi. Svim onima koji napuste kršćansko krivovjerje i prihvate vjeru proroka Muhameda ostavljam zemlju, kulu i imovinu.

DON IVAN GRČIĆ (*ustane i lupi šakom po stolu*): Nikada! Rađe časna smrt, nego život u izdaji!

ŽANKO: Tako je! Nikada!

MATE FILIPOVIĆ GRČIĆ: Tako je!

BALBI (*nastavlja čitati*): Tvrđavu napustite prije izlaska sunca. Ako odbijete milost, do zalaska idućeg sunca bit ćete na kolac nabijeni i sasječeni, a Grad spaljen serasker od Alaha izabran paša Čelić

STATISTI: Ubij ga! Zgazi hulju, Poturicu! (*uzdignute šake, psovke, guranje, krici, bačeni kamen.*)

BALBI: Miiir! (*uzima ultimatum primiče ga plamenu baklje i spali*): Ovakvo će gorjeti svaki nekrst koji zakorači u naš Grad. A ti bježi, ako ti je život mio! (*Pokazuje prstom. Žanko udari glasnika nogom u tur. Glasnik držeći se za dotluk potrči prema izlazu.*)

KATA (*sredovječna žena trči izbezumljeno, zagleda, probija se kroz svjetinu i doziva*): Anka, Anka! (*Čas stane u nedoumici, uputi se časničkom stolu, hvata Žanka za ruke i zapomaže*): Di je, di je moja Anka? Ti, ti si š njom sinoć razgovara?

MATE FILIPOVIĆ GRČIĆ: Smiri se, Kate. Anka je živa.

ŽANKO: Ugrabljena je i sad je u pašinu čadoru. Ali bliži se čas, kad ćemo sve zarobljenike izbaviti, ili svi izginuti.

KATA: Ajme meni, jadna ti sam! Otvori se, crna zemljo! Moje Anke više nema!

MATE FILIPOVIĆ GRČIĆ: Ima, Kate. Izbavit ću Anku, ili živ ili mrtav.

KATE: Anko moja.

MATE FILIPOVIĆ GRČIĆ: Čuj me, Kate. Izbavit ću Anku. (*Okrene se Balbiju*): Molim te, dopusti mi da izvidim pašin čador. Bit ću od koristi. (*Govori za sebe*): Pratit ću pašina glasnika.

BALBI: Previše riskiraš... Ali, ako moraš...

MATE FILIPOVIĆ GRČIĆ: Hvala ti! (*Okrene se fra Pavlu, klekne i veli*): Molim te...

FRA PAVAO: Čuvaj se, sinko! Bog te blagoslovio! (*i blagosliva ga*).

Gospa, pojavljuje se osvijetljeni lik.

STATISTI: Gospe, pomози! Gospe, spasi!

Kata otima Žanku nož i pokušava ga zarinuti u svoje prsi. Žanko joj spretno stegne iz ruku i nož pada na zemlju. Svi časnici ustaju, a Žanko je vodi u Crkvu.

KATA (*zapomaže*): Moja Anka, moja Anka...

Slika druga - Pašin čador

Mujo, glasnik, vraća se u pašin čador, klekne i čeka.

MUSTAFA ĆELIĆ: Govori, skvasiše li kauri đotluke od straha?

MUJO: Ni ovoliko (*kvrcne noktom o zub*), nego poručiše (*oklijeva*), da će... da će svaki nekrst koji zakorači u Tvrđavu gorjeti kao tvoj ultimatum, koji preda mnogom spališe.

MUSTAFA ĆELIĆ (*pobjesni, razbaca sve oko sebe i doziva*): Alija, Hasane, razorit, spalit, uništiti! Smrt kaurima! Smrt nevjernicima!

Dovedite kaurkinju. (*Dovode Anku.*) Pokrijte joj lice. (*Prebacuju joj koprenu preko lica. Paša govori Anki*): Odsada ću te samo ja gledati. Lijepa si. Bit ćeš vezirova miljenica.

ANKA: Prije mrtva!

MUSTAFA ĆELIĆ: Tako mnoge kažu, pa se ipak priviknu!

SULJO (*dotrči zadihani*): Uхватili smo kaurskoga uhodu.

MUSTAFA ĆELIĆ: Dovedite ga.

Anka ga ugleda i poleti k njemu. Vonjici je zadrže.

MUSTAFA ĆELIĆ: Ti ga poznaješ?

SULJO: Javljaju nam da je došao zbog nje i da bi izviđao naše položaje.

MUSTAFA ĆELIĆ: Nisi valjda došao izgubit glavu zbog žene? Zbog žene? Ajde zbog harema, ali ni to nije vrijedno života...Prihvati vjeru Alahovu, daj se obrezati... i imat ćeš žena da će te i volja proći...

MATE FILIPOVIĆ GRČIĆ: Ti to ne razumiješ. Ona je dio mene. A za harem ni mali prst ne bih dao dao.

MUSTAFA ĆELIĆ: Ne bi dao ni mali prst? Za harem! A za nju ćeš zato glavu dati!

Vojnici odvedu Matu. Njegovu odsječenu glavu pokazuju Anki.

ANKA: Mate moj! (*Pada u nesvijest.*)

Slika prva - Vijeće obrane

BALBI (*puku*): Braćo, nije vrijeme za lažna obećanja, jer istinu vidimo svi. Već noćas će naš Grad biti neosvojiva tvrđava, ili naš grob. (*časnicima*): Vi rasporedite branitelje po bedemima! (*Časnici se udaljavaju i prihvaćaju zastave.*)

BALBI (*okrene se gvardijanu i izvlači mač*): Fra Pavle, evo i tebi mač, a puk skloni u Crkvu!

FRA PAVAO (*otklanja mač*): Moj mač je moj Bog, a moj štit je (*prilazi slici Bogorodice*) naša Gospa! (*Klekne i moli. Rakete, mačkule i petarde simuliraju napad na Grad.*)

STATISTI (*zapomažu*): Gospe, spasi! Smeti dušmanina!

(*Iz Crkve se opet čuje Kata*): Moja Anka, moja Anka...

FRA PAVAO: Puče moj, ne boj se! Zar nisi čuo, da ni vlas s naše glave ne će pasti bez Božje volje (*usp. Lk 21, 19*). Stoga izmolimo zagovor naše Gospe. Izmolimo pomoć. Izmolimo čudo! Zar Gospodin Isus nije rekao: »Gdje su dvojica ili trojica sabrani u moje ime, ja sam među njima« (*Mt 18, 20*). A nas je ovdje više od dvojice ili trojice! Zato posvjedočimo svoju vjeru u ovom teškom času i ne ćemo biti sami. Bog je s nama! I Gospa je naša s nama!

A sad svi vi koji možete krenite za Gospom! Idimo svi u procesiju i molimo Božju pomoć...

Fra Pavao uzima stalak s Gospinom slikom i procesija se zaputi do Crkve i oko nje. Idu statisti, zbor i puk s upaljenim svijećama u rukama. Pjevaju se litanije:

Gospodine, smiluj se.

Kriste, smiluj se.

Gospodine, smiluj se.

Sveta Marijo, moli za nas.

Sveta Bogorodice, moli za nas.

Sveta Djevo djevica, moli za nas.

Sveti Ivane Krstitelju, moli za nas.

Sveti Josipe, moli za nas.

Sveti Petre, moli za nas.

Sveti Pavle, moli za nas...

Izmjenjuju se molitve i pobožne pjesme. Za vrijeme procesije čuju se eksplozije, koje se malo po malo stišavaju. Cijelo vrijeme Balbi ostaje za stolom zamisljen, prima poruke i izdaje zapovijedi.

ANDRIJA: Mi smo jedini narod na tom svijetu

koji vojuje samo da se brani.

Od Boga samo zato odabrani
da štitimo njegovu pravdu svetu.

Čujte mene, braćo moja draga!

Danas će se sabrati nad nama

sve bezbrojne neumrle duše

za Hrvatsku koje hrabro poginuše!

STATIST (*izbezumljeno pruža ruke prema koplju, koje se diže s turskom zastavom i više*): Evo, evo ih! Turci su u Gradu!

Reflektor osvjetli koplje sa zastavom, a Balbi opali iz kubure i zastava pada.

STASTISTI (*uzdah olakšanja*): Gospe naša, podrži! Spasi!

Ivan, glasnik, dotrči i zabrinuto nešto šapne Balbiju na uho.

STATIST: Ne krij ništa! Reci svima! Što se je dogodilo?

BALBI (*oklijeva*): Nažalost, ništa dobro. Fra Stipan Batarelo je poginuo...

FRA PAVAO (*poluglasno moli*): Bog mu dao duši pokoj!

MARA (*baca se na koljena kukajući*): Ajme narode! Ovo je rdav znamen. Svi ćemo izginuti, ka i moji Otočani. Sad je svemu kraj!

BALBI (*ljutito*): Ženo! Ne prizivaj sotonu i zaveži svoj pogani jezik!

Mara se udalji potihom kukajući.

IVAN (*trči, skače i viče*): Gori, gori! (*smije se*): Gori! (*Okreće se i pokazuje rukom prema polju.*)

BALBI (*zagleda naokolo, pa će ljutito*): Ovaj je šenuo! Koji đava sad gori?

IVAN: Grabovac im pogodio džebanu. Gori pašin čador!

BALBI (*skoči sa stolice i zagrlji glasnika*): Nikad milije riječi! Nikad draže vijesti! To sam želio čuti!

Procesija se primiče Crkvi pjevajući psalme.

IVAN (*s kule najprije nerazumljivo viče, a zatim jasno i glasno*): Turci bižeee! Majko Božja, biže Turci!

STATISTI i PUK (*prihvaćaju oduševljeno ponavljajući*): Biže, biže! Gospe, spašeni smo!

Vojnici i časnici se guraju, gestikuliraju, ljube...

BALBI (*staje uz fra Pavla i ponosno govori puku*): Hrabri moji Sinjani, dosta je bilo krvi, znoja, žeđi i straha. Hvala svima na junačkom megdanu!

FRA PAVAO: A di je don Ivan ?

DON IVAN (*ranjen, dolazi i pita*): A di je Mate?

FRA PAVAO: Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Fra Pavao predvodi zahvalnu procesiju i počinje pjesmu:

O Gospe Sinjska, Djevo sveta,
Divno Te, divno proslavi Bog.
Slave Te glasi svega svijeta.
Premila Majka puka si svog.
Na Tebi neba blista se kras.
O Gospe Sinjska, budi nam spas!

Pomogla Ti se svomu puku,
Kadno pod Sinjem bjesnio boj.
Pruži nam i sad svoju ruku.
I sad u borbi narod je Tvoj.
Da ustajemo, moli za nas.
O Gospe Sinjska, budi nam spas!

Svi pred Crkvom padaju na koljena i zahvaljuju svojoj Zaštitnici. Fra Pavao se penje na stubište Crkve, diže ruke i blagoslivlje. Svi prisutni pjevaju uza zvonjavu zvona, pucanje mačkula i svjetlećih raketa.

BALBI: A sad iznesite posljednju bačvicu vina. Neka svi nazdrave u slavu naše pobjede i naše Zaštitnice, Gospe Sinjske!

Statisti iznose vino, lijevaju u bukare, nazdravljaju, piju i pjevaju. Folklorna skupina izvodi »Reru«. Počinje narodno veselje uz pucanje mačkula i vatromet.

KRAJ

PRILOG

Manje poznate riječi i izričaji

Alah, arp. - Bog

Alah u ekber, arp. - Bog je velik (uzvik)

arlaufati, tur. - vikati, galamiti

asker, arp.-tur. - vojnik

banderija, lat. - zastava, četa konjanika (vojnika)

barjak, perz.-tur. - zastava

bukara, grč.-tal. - vrč, krčag, čaša

čador, perz.-tur. - šator

čibuk, tur. - cijev lule, kamiš

dukat, tal. - carski zlatni novac, zlatnik, cekin

džebana, arp.-perz. - strjeljivo, skladište oružja

džezva, arp.-tur. - bakrena posuda za kuhanje kave

đotluk, tur. - stražnja strana hlača

đule, tur. - tane, metak, zrno

eccolo, tal. - evo ga

ėjalet, tur. - pokrajina, upravna jedinica

evala, arp.-tur. - tako je, svaka čast

hajduk, arp.-tur. - odmetnik od turske vlasti, junak

handžar, arp.-tur. - dugi dvosjekli bodež, mač

harambaša, arp.-tur. - poglavica hajduka

io sono soldato professionale, tal. - ja sam vojnik od zanata

janjičar, tur. - od zarobljene kršćanske djece preodgojen turski elitni vojnik

kalpak, tur. - kapa od krzna, vojnička kapa, kaciga

kaur, perz. - nevjernik (muslimanski naziv za kršćanina)

korlat, mađ. - ograda (naziv za dio Tvrđave u Sinju)

kubura, tur. - mala puška

libra, lat. - mjera za težinu (12,5 kg)

mačkula, tal. - mali top, mužar
mangala, arp. - bakrena posuda za žeravicu (za zagrijavanje)
martoloz, grč.-tur. - kršćanin, pogranični turski vojnik
megdan, arp.-tur. - polje, trg, dvoboj
mužar, njem. - vrsta topa
nargil, perz. - naprava za uživanje u pušenju
odaliska, tur. - robinja u haremu, ljubavnica
paša, tur. - turski visoki časnik (general), plemić
Per Bacco, tal. - Baka mi!
raja, arp.-tur. - nemuslimanski podanici Turskoga carstva, kršćani, sirotinja
serasker, perz.-arp. - vrhovni zapovjednik, vojskovođa, vrhovnik
šejtan, heb.-tur. - đavao, vrag
testone, tal. - glavurina, tvrdočlavac
tu non capisci, testatone, tal. - ti ne shvaćaš, glavurino
ultimatum, tal. - posljednji zahtjev s prijetnjom
vezir, arp.-tur. - upravitelj pokrajine, ministar
zaira, arp.-tur. - hrana, živežne namirnice
zurla, perz.-tur. - duhačka svirala, frula

Giuseppe Iuster, Sinjska tvrđava (1708.), Beč, Ratni arhiv

SUMMARY

THE SIEGE OF SINJ IN 1715.

Historical fact is that Mustafa-Pasha Čelić and his 60.000 soldiers came over to the Republic of Venice territory from Ottoman's Bosnia in order to conquer Croatian cities of Drniš, Vrlika, Sinj as well as some smaller fortresses in the area. However, he could not conquer Drniš, but Vrlika was taken due to deception and all surrenders were killed. Defending the village of Otok Fr.Stipan Vučemilović, parish priest and his 260 parishers were all killed. Majority of the Ottoman's army continually attacked Sinj for days destroying the Fortress with their cannons. The strongest assault happened on August 14, when the walls were broken out and defenders could merely resist. They expected another attack, the next day, August 15, a day of the Feast of the Assumption of the Blessed Virgin Mary, which Croatian people call the Feast of our Lady. They were astonished at the early dawn when they realised that Ottoman's army retreated and ran away over the mountain Prolog in Bosnia. Both people and soldiers believed the victory was a great gift from Our Lady whom they worship, especially Her Holy picture they called « Our Mother of Mercy» and after the victory « Miraculous Lady of Sinj». The victory was echoed not only in Croatia but also in many European countries. This great battle and victory of Croatian and Venetian soldiers were described in prose by Velimir Borković, high school teacher and it was first played on August 11, 2006, at the Fortress of Sinj, the very site i.e the place where the crucial battle actually happened.

Virgil Meneghelo Dinčić (kopirao), Opsada i obrana Sinja 1715. godine

KONAČNO IZVEDENA »OPSADA SINJA 1715. GODINE«

FRA HRVATIN GABRIJEL JURIŠIĆ
Sinj, Šetalište kardinala A. Stepinca 1

UDK: 821.163.42-254
792.077(497.5 Sinj)
Stručni članak,
Primljeno: 1. X. 2008.

Građani Sinja i Cetinske krajine već gotovo tri stoljeća sasvim opravdano i razložno štiju Gospu Sinjsku i igraju »Alku«. No, mnogi su smatrali potrebnim i predlagali da bi uz druga crkvena, kulturna, društvena i zabavna slavlja, trebalo na Tvrđavi (ili »na Gradu«, kako kažu Sinjani) uprizoriti ili oživjeti najveću i najznačajniju povijesnu pobjedu koju je izvojevalo 700 hrabrih branitelja Sinja 1715. godine. To je konačno i ostvareno. Velimir Borković, profesor, napisao je dramski tekst, koji su glumci amateri i prijatelji oduševljeno prihvatili i izveli »na Gradu« u noćnim satima 11. kolovoza 2006. godine. Mnoštvo se je građana popelo na »na Grad«, »na sveto tle«, na kojemu se je odigrala i izvojevana znamenita pobjeda. Uspjeh »Opsade« je nadmašio sva očekivanja. Ljudi su bili oduševljeni. Priredba je održana i 2007. i 2008. godine. Pisac u članku iznosi kako je došlo do pisanja teksta, pripremanja i izvođenja priredbe, čemu su doprinijeli mnogi pojedinci i ustanove.

Ključne riječi: *Gospa Sinjska, Grad, Alka, Turci, vojnici, pobjeda, glumci, uprizoriti.*

I. OPSADA I OBRANA GRADA

Glasovita turska opsada i junačka obrana Sinja 1715. godine¹ nije bila presudna samo za budućnost Sinja i Cetinske krajine, nego je mogla imati dvostruke dugoročne posljedice. Da su Turci osvojili Sinj, ne samo da bi Cetinska krajina ponovno došla pod tursku vlast, nego bi sigurno osvajači

1. Mustafa-paša Čelić poveo je iz Bosne 60.000 vojnika i jedne poslao na Drniš, druge na Vrliku, a glavninu vojske utaborio pod Sinjem. Samo se je manji dio zaustavio pred Otokom, gdje je župnik fra Stjepan Vučemilović sa svojim hrabrim župljanima branio Otok. Kad je u nekoliko dana izginulo 140 junačkih branitelja zajedno sa župnikom, samo ih je nekoliko uspjelo noću preplivati Cetinu i jedva živi stići u Sinj. O Sinju općenito i opsadi, odnosno o »Malom ili Sinjskom ratu« postoji obilna literatura. Navodimo samo: FRA IVAN MARKOVIĆ, *Sinj i njegovo slavlje god. 1887*. Spomen-knjiga,

nastojali proširiti svoju vlast na druge dijelove tzv. Mletačke Dalmacije. Kad su hrabri branitelji Sinja uspjeli obraniti svoj grad, zauvijek su istjerali tursku silu ne samo iz Cetinske krajine, nago su ulili hrabrost i ponos domaćemu stanovništvu da vjeruje «u se i u svoje kljuse», kako veli narodna poslovice.

Obrana je Sinja odjeknula ne samo u Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, nego i u drugim hrvatskim krajevima, pa i u inozemstvu.² Stoga nije ništa čudno da je fra Andrija Kačić Miošić (koje je bio dječak od 11 godina kad je pobjeda izvojevana) u svojem »Razgovoru ugodnomu naroda slovinskoga« obrani Sinja posvetio tri duge pjesme.³ One su narodu bile ne samo prvo-razredna informacija o jednom vrlo važnom povijesnom događaju, nego su te pjesme učvršćivale vjeru u Božju Providnost i pobjedu Dobra nad Zlom, ponos zbog te pobjede, povjerenje u svoje snage i opravdanost pravedne borbe protiv zavojevača i okupatora.

Vjerni puk i svećenstvo, koji su osobno doživjeli strahote turske opsade Sinja, bili su uvjereni da je dobri Bog po zagovoru Majke Marije udijelio svomu napaćenom narodu tu veličanstvenu pobjedu nad turskom silom. U to je bio uvjeren i mletački general Anđelo Emo, providur Dalmacije i Albanije, koji je odmah 16. kolovoza t. g. u službenom izvješću napisao: »Bog je počeo dokazivati svoju svetu zaštitu ovoj pokrajini (Dalmaciji) oslobodivši prošle noći, na dan Uznesenja Djevice, veoma važnu tvrđavu Sinj, koja je bila izložena velikoj i krvavoj opsadi ogromne turske vojske.«⁴ Više pisaca prenosi vijest koju su čuli od turskih zarobljenika, da su po noći vidjeli gospođu u bijelom plaštu kako hoda po bedemima Grada. Tako fra Petar Knežević pjeva:

Zagreb 1898, 140; *Isto* (reprint), Sinj 1998, 28+140 +XI (tabla); ENES PELIDIJA, Pokušaj osvajanja Sinja od strane osmanske vojske 1715. godine, *Sinj i Cetinska krajina za vrijeme osmanlijske vlasti*, Zbornik Cetinske krajine, knj. 4, Sinj 1989, 167-176; FRA JOSIP SOLDI, *Sinjska krajina u 17. i 18. stoljeću*, knj. 1, Sinj 1995, 179-204. - Posebno treba upozoriti na »Giornale del blocco ed assedio della fortezza di Sign«, tj. »Ratni dnevnik« što ga je na talijanskom jeziku vodio časnik, kojemu se ne zna za ime. Original se čuva u Arhivu Franjevačkoga samostana u Sinju (fasc. XIX, br. 40), a prijevod je više puta objavljen; v. J. SOLDI, *Nav. dj.*, 189-192.

2. Nadbiskup Stjepan Cupilli pisao je papi Klementu XI. iz Dicma prije završetka opsade (9. VIII. 1715.) o preteškim prilikama u Nadbiskupiji i molio je duhovnu i materijalnu pomoć, kao i poslije pobjede (8. IX.) »pismo vapijućega« moleći hrane za gladni narod. Čim je čuo za pobjedu, u Splitu je (16. VIII.) predvodio procesiju s Gospinom slikom. Procesija je išla od Pojšana do katedrale, gdje je slavio svečanu sv. Misu i održao govor uz pjevanje »Te Deum«. Već u nedjelju (18. VIII.) nadbiskup je u Sinju na Tvrđavi slavio sv. Misu zahvalnicu uz »Te Deum«. Usp. J. SOLDI, *Nav. dj.*, 197-200.

3. *Razgovor ugodni naroda slovinskoga* (Mleci 1756.) do danas je, poslije Biblije, najčitanija knjiga u hrvatskom narodu. Objavljena je u preko 70 izdanja. Brojne su pjesme često tiskane u raznim časopisima i glasilima, a neke su prevedene na 14 europskih jezika. Usp. FRA HRVATIN GABRIJEL JURIŠIĆ, *Izdanja »Razgovora ugodnoga naroda slovinskoga«*, u: Fra Andrija Kačić Miošić, *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*, »Kačić«, Split 1983, 33-57 (navedena i druga literatura).

4. J. SOLDI, *Nav. dj.*, 196.

*»Ovo Turci isti kažu
i reć valja da ne lažu,
jer kad vele suprot sebi,
virovao a tko ne bi?«⁵*

No, svakako treba istaknuti da su u prvom redu hrabri časnici i vojnici bili uvjereni da oni sami svojom snagom nisu mogli odbiti neprijatelja, nego

Virgil Meneghelo Dinčić, Opsada i obrana Sinja 1715. godine (detalj)

5. FRA KARLO KOSOR-FRA MARIO STIPIĆ, *Apostoli Gospe Sinjske*, Sinj 1987, 18.

je velika pobjeda dar Neba. Stoga su to svoje uvjerenje izrazili na tri vrlo znakovita i opipljiva načina:

1. Od svoje prve plaće, kako je predložio Zorzi Balbi,⁶ zapovjednik Grada, darovali su 80 zlatnih cekina i poslali dva časnika u Mletke da daju kovati zlatnu krunu kao znak svoje zahvalnosti Bogorodici Mariji za darovanu pobjedu. Ne samo taj čin (kovanje zlatne krune), nego i natpis na kruni (*»In perpetuum coronata triumphat anno MDCCXVI - Zauvijek okrunjena slavi slavlje 1716. godine«*) jasno svjedoči o vjeri naručitelja (časnika i vojnika) da im je Majka Božja darovala pobjedu. To se je posebno pokazalo, kad je sljedeće godine 22. rujna Stjepan Cupilli, nadbiskup splitski, svečano okrunio Gospinu Sliku tom krunom, koja i danas resi njezinu glavu.

Sliku »Majke od Milosti« zajedno s izbjeglicama iz Rame donio je u Sinj fra Pavao Vučković 1687. godine (bez nakita)

6. Zorzi Balbi, Mlečanin, vojnički časnik, bio je providur (civilni i vojnički upravitelj, guverner) Sinja od 1714. do 1718. godine. v. FRA JOSIP SOLDI, Prilozi za upoznavanje razvoja Sinja pod Venecijom, *Sinjska spomenica 1715.-1965.*, Sinj 1965, 133.

2. Časnici i vojnici istoga dana, poslije svečane porcesije s Gospinom Slikom i sv. Mise, u poslijepodnevnim satima, odigraše »Alku«, vitešku igru u čast Majke Božje Marije, koja im je darovala tu divnu i veliku pobjedu nad daleko moćnijim neprijateljem.⁷

Ta igra kao igra nije ništa novo. Postojala je u našim krajevima kao i u svim mediteranskim zemljama.⁸ No, s vremenom su druge i modernije igre istisnule sve te »alke«, a jedino je u Sinju sve do danas ostala. Zašto? Razlog je jasan. U drugim su gradovima na mjesto »starih« igara dolazile »nove«, moderne igre, ali u Sinju »alka« nije bila samo igra, nego je ona bila i *zahvalna molitva Gospi*, uvijek povezana s blagdanom Velike Gospe i obljetnicom čudesne pobjede. Tu leži tajna da se »Alka« u Sinju igra već gotovo tri stoljeća.

*Sliku je okrunio zlatnom krunom 16. rujna 1716. godine
Stjepan Cupilli, nadbiskup splitski (s nakitom)*

7. OT. STIPAN ZLATOVIĆ, *Franovci Države Presvet. Odkupitelja i hrvatski puk u Dalmaciji*, Zagreb 1888, 199.

8. Prva vijest o sličnoj igri u Europi je iz 842. god. kad se je nakon pomirenja »verdunskim ugovorom« igralo u čast franačkih vladara Karla Čelavoga, Lotara i Ljudevita Njemačkoga. U Hrvatskoj

3. Svima je poznato da je Gospina Slika iz novosagrađene Crkve prenesena na Tvrđavu i izložena na oltaru sv. Barbare u vojničkoj crkvi sv. Mihovila.⁹ Pred njom su i puk i branitelji i fratri molili i vapili za pomoć.

Bruno Bulić, Krunjenje Gospine slike na Gradu, 16. rujna 1716. godine

No, manje je javnosti poznato, ili se bar manje spominje, što se je dogodilo, kad su svi presretni proslavili veliku pobjedu i otjerali Osmanlije iz Cetinske krajine. Fratri su smatrali sasvim normalnim da se Gospina Slika vrati

se slična igra javlja u XIV. stoljeću. Evo nekih hrvatskih gradova (od Istre do Boke kotorske) u kojima se je igrala alka: Buje, Poreč, Barban, Krk, Cres, Rab, Zadar (od 1409. do 1820.), Preko, Šibenik, Skradin, Split, Trogir, Imotski (do 1840.), Makarska (do 1832.), Hvar, Korčula, Dubrovnik i drugi. Usp. ŠIME JURČIĆ, *Iz muzeja hrvatske knjige*, MH, Zagreb 2000, 281-289. - O igranju »Alke« u Makarskoj don Ivan Jurišić Akčić spjevao je dvije pjesme i objavio ih u knjižici *Strigliagne alke*. Dvi pisme sloxene i prikazane na *čast* i possetegne gospode makarske, U Mleczi 1782., str. 16. Ponovljeno izdanje (reprint) objavio je fra Vicko Kapitanović, *Striljanje alke...* Pretisak i transkripcija, Makarska 2000, XV+16+XVI-XVIII. Opširnije o igranju »Alke« u Sinju v. ŠIME JURČIĆ, *Dokumenti i književna građa o Sinjskoj alki*, VAD-Logos, Split 1988, 343; v. i bilj 1.

9. Nadbiskup S. Cupilli službeno je pohodio župe Cetinske krajine u svibnju i lipnju 1718. godine. U zapisniku vizitacije Župske crkve sv. Mihovila Tvrđave Sinj do u sitnice nabraja inventar Crkve, uz ostalo, tri oltara: Glavni, sv. Ante i sv. Barbare, na kojemu je Gospina Slika. Usp. J. SOLDI, *Nav. dj.*, 219.

Crkva Čudotvorne Gospe Sinjske (danas)

u njezinu Crkvu i postavi na njezin oltar. No, časnici i vojnici su se odlučno tome oduprli i nikako nisu dali da se Slika vrati u Crkvu na svoje mjesto.

Fratri su se žalili Stjepanu Cupilliju, splitskom nadbiskupu, ali su časnici i vojnici odgovorili da nadbiskup tu nema što reći. Njih je Gospa spasila i oni ne daju da se Slika odnese s Tvrđave. Fratri su se žalili mletačkom providuru (upravitelju) Dalmacije i Albanije u Zadru. On je naredio da se Slika vrati, ali su i njemu otkazali poslušnost i časnici i vojnici. Konačno su se fratri žalili najvišoj vlasti Mletačke Republike - duždu. On je sa Senatom odlučio da se Slika mora vratiti na svoje mjesto, tj. u Crkvu pod Kamičkom. Tu je presudnu ulogu odigrao fra Lovre Šitović. Tako je tek 1721. godine Slika vraćena u svoju Crkvu.

Cijela ta »borba« časnika i vojnika sasvim jasno pokazuje koliko im je bilo stalo do te Slike, odnosno, koliko su baš oni bili uvjereni da ih je Bogorodica Marija, koju su štovali, zazivali i molili pred tom Slikom, spasila od neprijateljskih zavojevača i darovala im slobodu i mir. Da su fratri i pobožni puk vjerovali u Gospin zagovor, sasvim je razumljivo. Ali da su časnici i vojnici tako tvrdo ustrajali u svomu stavu da Slika mora ostati u Tvrđavi, bez ikakve sumnje to je dokaz, kako su bili čvrsto uvjereni da ih je u odsudnim trenutcima obrane Grada spasila samo pomoć moćne Zagovornice i Pomoćnice, Blažene Gospe, koju su štovali u toj Slici.

Sinjska pobjeda nad Turcima odjeknula je u svim hrvatskim krajevima, i to u prvom redu kao dar Neba. Makarski biskup Nikola Bijanković u znak zahvalnosti za pobjedu dao je sagraditi u Brelima Crkvu, koja se u dokumentima nazivlje »Gospa od pobjede« i »Gospa od slavodobića« (danas »Gospa od Karmela«).¹⁰ Veliku su pobjedu ovjekovječili i slikari (jedna se slika čuva u Sinju, druga u Omišu, a treća u Brelima).¹¹ U Franjevačkom samostanu u Sinju čuva se kopija slike koju je naslikao Menagello Dinčić »Opsada Sinja 1715. godine.« Original je uništen 1917. godine. Druga se kopija čuva također u Sinju u »Viteškom alkarskom društvu«. Pavao Despotović, vojnički časnik, prokurator Župske crkve u Omišu, istakao se je u borbi pod Sinjem. Stoga je naručio sliku »Opsada Sinja 1715. godine« i darovao ju je svojoj Župi u Omišu. Ne zna se za ime slikara. Naslikana je na drvu. Kopiju te slike izradio je akad. slikar Ivan Grgat, a nalazi se u prostorijama Ogranka Matice hrvatske u Sinju.¹²

Sinjski puk, građani i seljaci zajedno s fratrima, uvijek su smatrali da je Gospina Slika njihovo najveće i najdragocjenije blago. Svako drugo blago

10. JOSIP BEBIĆ, *Brela*, Split 1985, 85-87.

11. S. ZLATOVIĆ, *Nav. dj.*, 198.

12. Za navedene podatke zahvaljujem fra Mirku Mariću.

može se i steći i izgubiti, može se i kupiti i prodati, može se čuvati i uništiti. A Gospinu Sliku može se samo voljeti i poštivati, pa stoga cijeniti više nego išta drugo, čuvati i paziti bolje i pažljivije nego bilo koje zemaljsko blago. Za sve Sinjane to je najdraže i najmilije blago i bogatstvo koje treba čuvati kao zjenicu oka!

Crkva »na Gradu«, sagrađena 1887. godine u prigodi 200. obljetnice dolaska u Sinju izbjeglica iz Rame, koji su sa sobom donijeli Sliku »Majke od Milosti«

Stroga je pobožni puk to svoje najveće i najdraže blago - *Sliku Majke od milosti* - nazvao *Čudotvornom Gospom Sinjskom*.

I evo već gotovo tri stoljeća ne samo pobožni puk Cetinske krajine, nego i cijele Dalmacije, Bosne, Hercegovine i svih drugih naših krajeva gleda Gospinu Sliku u Sinju kao sliku Božje Majke Marije i sliku svoje moćne zaštitnice i velike pomoćnice. Zato rijeke hodočasnika svake

godine, a osobito za blagdan Velike Gospe, hodočaste u njezino Svetište¹³ i pred svetom Slikom otvaraju svoja srca, iznose svoje molitve i prošnje, zavjete i odluke, zahvaljuju za primljene milosti i vraćaju se u svoj svakodnevni život prosvijetljeni, ohrabreni i osnaženi dobrotom i ljubavlju svoje Nebeske Majke Marije.

Dakle, danas je Sinj u domovini Hrvatskoj i u svijetu na poseban način prepoznatljiv po svojoj Čudotvornoj Gospi Sinjskoj i po viteškoj igri »Alci«.

A sve je počelo one sudbonosne 1715. godine, kad je izvojevana blistava pobjeda nad turskim zavojevačem. Od toga slavnog i divnog trenutka Sinj slavi svoju Gospu ne samo svečanom procesijom i sv. Misom, molitvama i zavjetima, nego i igranjem viteške igre »Alke«.

II. SCENSKI PRIKAZ OPSADE SINJA 1715. GODINE

Kroz dugu i krvavu povijest čovječanstva bilo je bezbroj opsada i osvajanja gradova i utvrda. Neka su od tih ovjekovječena u poznatim književnim djelima, npr. Homerova »Ilijada« veliki je svjetski ep o opsadi i padu Troje, ili Tassov »Oslobođeni Jeruzalem«, također veliki svjetski ep, pjeva kako su križari oslobodili Jeruzalem (1099.). Slično je bilo i u Hrvatskoj. Ivan pl. Zajc uglazbio je tekst Huga Badalića i stvorio najpopularniju hrvatsku operu »Nikola Šubić Zrinski« o junačkoj obrani Sigeta i pogibiji bana Nikole i njegovih junaka (1566.). »Gvozdansko« je ep stvoren u XX. stoljeću, a posvećen je »najviteškijem i najnevjerojatnijem djelu u povijesti čovječanstva«, u kojemu je Ante Tresić Pavičić opjevao herojsku smrt branitelja Gvozdanskoga (13. I. 1578.). Taj je najveći hrvatski ep (21.406 stihova) objavljen u Zagrebu 2000. godine. Glasovita bitka kraj Siska (1593.) zaustavila je prodor turske sile u Hrvatsku i Europu. Ivan Kukuljević Sakcinski napisao je (1840.) junačku igru u 3 čina »Juran i Sofija ili Turci kod Siska«. Moglo bi se navesti mnogo sličnih primjera.

Neki su sinjski intelektualci, nadahnuti domoljubljem i potaknuti glasovitim stihovima Publija Ovidija Nazona: »*Si licet exemplis in parvis grandibus uti - Ako se u malom smije služiti velikim primjerima*« (Trist. I, 3, 25), više puta »u razgovoru ugodnomu« priželjkivali da se na neki način »oživi« slavna bitka pod Sinjem 1715. godine. Uvijek je bila izazovna

13. Od velike pobjede 1715. godine vjernici štiju Gospinu Sliku pod nazivom »Čudotvorna Gospa Sinjska«. Njezina je Crkva postala svetište u koje dolaze brojni hodočasnici iz domovine Hrvatske i inozemstva. Domaći i strani hodočasnici dolaze u svako doba godine, a osobito od svibnja do kraja listopada. Koliko hodočasnika godišnje dode Gospi u Sinj i koliko je istinita ona poznata riječ: »*Per Mariam ad Jesum - Po Mariji se dolazi k Isusu*«, najbolje se vidi iz podatka da je u devetnici Velikoj Gospi 2008. godine podijeljeno preko 110.000 sv. Pričesti (a bilo je svakako i onih koji se nisu pričestili).

nevjerojatna povijesna činjenica da je samo oko 700 hrabrih branitelja na čudesan način izdržalo strašne juriše i napade 60.000 neprijateljskih vojnika. To je bila i česta tema razgovora fra Josipa Solde, profesora povijesti na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Sinju, i Velimira Borkovića, profesora zemljopisa na Državnoj gimnaziji također u Sinju. Jednom je fra Josip rekao svomu prijatelju: »Da sam mladi, mi bismo to zajedno lako ostvarili!«¹⁴

Vrijeme je prolazilo i fra Josip je napustio ovaj svijet i preselio se u blaženu vječnost. Poslije nekoliko dana gosp. Velimir je došao jednomu fratru i tužno zapitao: »Fra Josip je umro. Što ćemo sad?« A on mu je prijateljski odgovorio: »Fra Josip nam više ne može pomoći, ali mi ne smijemo stati. Vi što prije napišite zamišljeni tekst. Nekoliko će ga prijatelja vidjeti. Saslušat ćemo mišljenja i prijedloge i idemo k cilju.« Tako je i bilo. Tekst je napisan, pročitan i dotjeran. Prvi je dio posla učinjen. A kad će se moći uprizoriti na Gradu nikome nije bilo jasno. Pojavilo se je bezbroj poteškoća...

Sinjska tvrđava, Venecija, Knjižnica Muzeja Correr

14. Te je riječi piscu ovih redaka posvjedočio sam Velimir Borković, fra Josipov sugovornik.

No, uskoro se je pokazalo da podrška dolazi sa svih strana. Oduševljenje pojedinaca i spremnost da se taj projekt ostvari »na Gradu«, in situ, omogućili su da se prvi put poslije 1715. godine uprizori svijetli povijesni događaj - čudesna obrana Grada. »Opsada« je uvrštena u program manifestacije »Dani Alke i Velike Gospe« i objavljena na plakatima i letcima.¹⁵ Tako su brojni Sinjani, njihovi prijatelji i gosti, u petak, 11. kolovoza 2006. godine u 21 sat imali priliku vidjeti scenski prikaz glasovite bitke baš »na Gradu«, tj. na istom mjestu na kojemu se je odigrala sudbonosna borba 1715. godine.

»Opsadu« su izveli neki glumci *Sinjskoga pučkog kazališta*, nekoliko drugih građana, članovi »Udruge za očuvanje baštine Cetinskoga kraja« i *Zbor Župe sv. Mihovila* iz Trilja. Bilo je oko stotinu »glumaca« (v. u prilogu). Redateljica je bila Ana Dalbello, koja je diplomirala režiju u Bologni.

Bilo je nekoliko živih scena, npr. paša Čelić za predaju Grada nudi posadi slobodan odlazak, što »Ratno vijeće« odlučno odbija, ili mistična pokornička procesija s Gospinom Slikom, uz svjetlo baklja i preko 300 voštanica koje su vjernici i vojnici nosili u rukama, pjevajući psalme i pokorničke pjesme. Na kraju procesije na zidu Crkve se pojavila slika (4 metra) Majke od milosti, koja se je mogla vidjeti i s Trga kralja Tomislava. Kad su branitelji počeli vikati: »Turci biže!«, oglasili su se mačkuli, prangije i petarde, a nebo su išarale višebojne rakete.

Turistička je zajednica priredila prigodni domjenak i odjednom je »na Gradu« zavlдалo pravo narodno veselje. Gledatelji su bili oduševljeni. Silazeći s Grada do Trga kralja Tomislava, glavnoga sinjskog trga, noseći baklje i pjevajući »Reru«, svi su bili razdragani i pitali se: »Hoće li se i dogodine ova priredba održati?« Netko je uzviknuo: »Zdravi bili, pa vidili!«

Televizija, radio i novine pratili su priredbu »na Gradu« i vrlo su se pohvalno izrazili o tome neobičnom pothvatu.

Sve je organizirala *Turistička zajednica grada Sinja*, na čelu s gosp. Antom Latincem. Moralno i materijalno su mnogi pomogli (ustanove i pojedinci, v. u prilogu).

Sljedeće godine (2007.) bilo je planirano da se priredba s manjim izmjenama održi u petak 10. kolovoza. No, pala je tako velika kiša, da je sve gledatelje rastjerala, a glumci su se sklonili u Crkvu na Gradu. Odmah su se

15. »Dani Alke i Velike Gospe« zapravo je religiozna, kulturna i zabavna manifestacija, koje se održava pred blagdan Velike Gospe, zaštitnice Sinja i Cetinske krajine. Za te »Dane« redovito se objavljuje program ne samo na televiziji i radiju, nego i tiskom, npr. Program za 2007. godinu objavljen je na preklopnom letku (str. 6) s ovim programom: 1. Kulturno-zabavni program, 2. Športska događanja, 3. Alkarske svečanosti, 4. Crkvene svečanosti, 5. Obljetnice (sa slikama). Program je počeo 14. srpnja, a završio 1. rujna 2007. godine. Dakle, gotovo dva mjeseca!

Letak s programom za prvo izvođenje »Opsade 1715. godine« (na Gradu, 2006.)

dogovorili da će se priredba održati sutra navečer, ako ne bude kiše. Radio postaja je građane obavijestila da će se priredba održati sutradan, tj. 11. kolovoza u 21 sat. Neki su predložili da bi zbog gledalaca trebalo odigrati priredbu nešto niže, gdje ima više prostora za glumce, a posebno za gledatelje. Prijedlog je prihvaćen. Redatelj je bio Bruno Barać iz Sinjskoga pučkog kazališta. Gledalaca je bilo vrlo mnogo i svi su bili oduševljeni.

Treća je izvedba bila u subotu, 9. kolovoza 2008. godine, također u 21 sat, ali opet ispred Crkve, a ne kao prošle godine nešto niže na širem prostoru.

Budući da je cijelu priredbu režirao Rade Perković, glumac, redatelj i donedavni intendant Hrvatskoga narodnog kazališta u Splitu, predstava je višestruko obogaćena. Uveo je neke nove prizore: Trgom kralja Tomislava Mustafa-paša Čelić pobjednički se je provozao u kočiji sa svojom pratnjom, uvjeren da će lako osvojiti Tvrđavu. Na Gradu je prikazan prizor u pašinu čadoru, a nastupila je »Glazbena mladež« iz Splita. Osim toga postavljena je prikladna pozornica, uređeno sjedalište za dio gledateljstva, obogaćena rasvjeta svjetlosnim efektima, a osobito su doprinijeli ozbiljnom doživljaju pravi kostimi, pozajmljeni od nekih kazališta (Split, Varaždin i Osijek).

Nažalost, 2009. godine priredba nije izvedena, jer Grad nije - kako se priča - našao dovoljno novčanih sredstava za pokriće nekih osnovnih troškova.

ZAGLAVAK

No, treba se nadati da će oni na koje to spada uvidjeti vrijednost pothvata o kojemu su mnogi sanjali, koji su mnogi željeli, koji je Velimir Borković vrlo smišljeno složio, koji su oduševljenici i zanesenjaci prvi put »na Gradu« uspješno izveli, koji je Rade Perković značaki osmislio i obogatio, i što je najvažnije - taj je pothvat narod Cetinske krajine, a i šire, vrlo oduševljeno prihvatio. Stoga, kad se o svemu mirno i trijezno razmisli, nameće se jedini pravi zaključak da će se naći neka sredstva i da će sljedeće godine gledatelji imati prigodu ponovno vidjeti »Opsadu« na istom mjestu, na kojemu je izvojevana ona divna pobjeda 1715. godine, tj. »na Gradu«.

Svako drugo »rješenje« (tj. odustajanje od izvođenja priredbe) bila bi prava šteta i velika sramota, jer bi se to plemenito i kulturno djelo zbog nerazumljivih razloga zanemarilo, zapustilo i zaboravilo. Ako se to dogodi, fra Josip Soldo će se u grobu morati okrenuti!

Možda se je dobro sjetiti da Turistički djelatnici grada *Omiša* nisu zaboravili glasovite pomorske bitke koja se je odigrala u njihovu gradu u XIII. stoljeću. *Mletački dužd Akoncije* htio je kazniti omiške gusare što ne poštuju dogovor, prema kojemu su Mlečani plaćali Omišanima danak, da bi mogli slobodno ploviti dijelom Jadranskoga mora, koji su nadgledali Omišani. Dužd je doplovio sa svojom ratnom galijom pred Omiš i u prvom okršaju pokazao svoju nadmoć. Gusari su se povukli u kanjon Cetine. Kad je mletačka galija ušla u kanjon, male i brze gusarske lađe tako su je sa svih strana napale, da je uskoro Akoncije izgubio tu bitku.

Omišani su se sjetili svoje stare »gusarske slave« i obnovili tu pomorsku bitku. Svake godine 18. kolovoza odvija se »uživo« ta bitka, koju gledaju osim Omišana i tisuće domaćih i stranih turista.

Nasuprot Omiša na otoku Braču nalazi se malo i vrlo lijepo mjesto *Pučišća*. Prije gotovo osam stoljeća gusari iz Omiša pokušali su osvojiti i zauzeti Pučišća. No, ljudi su se hrabro oduprli napadačima. Zazivajući pomoć Bogorodice Marije, Pučišćani su otjerali sa svoga kućnog praga daleko bolje naoružanu mornaricu omiških gusara.

U naše dane stanovnici Pučišća organiziraju pravi povijesno-kulturni spektakl - uprizorenje pomorske bitke između omiških gusara i starosjedilaca Pučišća. Sasvim je razumljivo da se mnogi domaći i strani turisti i znatiželjnici radeju tom oživljavanju prošlosti i sjećanju na hrabru borbu branitelja Pučišća.

No, nije tako samo u našoj blizini, odnosno Splitsko-dalmatinskoj županiji. Treba samo baciti pogled na Istru. U malomu gradiću *Barbanu* još od 1696. godine (dakle, prije sinjske »Alke«) igrala se je »Trka na prstenac«. No, vrijeme ju je bacilo u zaborav.

U novije doba, odnosno 1976. godine, igra je obnovljena, pa danas ne samo domaći, nego i strani gosti rado dolaze u Barban da vide tu staru, nekada zaboravljenu, a u naše dane oživljenu igru.

Moglo bi se navesti i drugih sličnih primjera...

Stari su Rimljani, još u doba republikanskoga državnog uređenja, kad bi se Republika našla u vrlo teškim prilikama, zakonski odredili da se donese »senatus consultum ultimum - krajnja odluka Senata«, koja glasi: »*Videant consules, ne quid res publica detrimenti capiat - Neka se konzuli pobrinu da ne bi država pretrpjela kakvu štetu!*«¹⁶

Građani Sinja i Cetinske krajine, mladi i stari, intelektualci i radnici, posebno kulturni djelatnici, a na osobit način ljubitelji slavne i junačke prošlosti, štovatelji Gospe Sinjske koja je ovom narodu darovala divnu i čudesnu pobjedu, očekuju da današnji sinjski dužnosnici - »consules« - donesu jedinu pravu odluku, koja će biti na ponos današnjemu naraštaju, potomcima slavni i hrabrih vitezova, branitelja Sinja one sudbonosne 1715. godine kao i svih onih koji su prolijevali svoju krv za ovaj dio kao i za svaki drugi dio lijepe naše Domovine.

A stari su davno uskliknuli: »*Vivant sequentes!*« Živjeli svi koji se trude to ostvariti!

Sinjska tvrđava, Venecija, Knjižnica Muzeja Correr

16. U doba Republike državom su upravljala dva konzula. Njihova je vlast trajala samo godinu dana. Kad bi Republika zapala u bilo kakve ozbiljne teškoće, Senat je donosio tu važnu odluku, koja im je davala sve ovlasti da bi spasili Republiku. Senat je donosio tu odluku, jer su se Rimljani uvijek držali načela: »*Salus rei publicae suprema lex esto - Dobro države neka bude najviši zakon!*«

PRILOZI

1. Glumci, drugi sudionici i redatelji

Likovi i glumci	2006.	2007.	2008.
Zorzi Balbi:	Kristijan Bikić	Kristijan Bikić	Željko Viculin
Giovanni Manzecca:	Damir Alebić	Damir Alebić	Damir Alebić
Mate Filipović Grčić:	Ivica Filipović Grčić	I. Filipović Grčić	Lovre Tomašević
Mate Žanko:	Saša Miletić	Saša Miletić	Saša Miletić
fra Pavao Vučković:	fra Gabrijel Jurišić	fra Gabrijel Jurišić	fra G. Jurišić
don Ivan Filipović Grčić:	-	-	-
Vila:	Marija Cvrlje-Radović	-	Snježanka Jadrijević
Bula (Mara Litre):	-	Marija Cvrlje-Radović	
Kata, Ankina majka	-	-	Sandra Levantin-Kovač
Anka, njezina kći:	-	-	Kristina Radović
Andrija, slijepac:	-	-	fra Stipica Grgat
Guslar:	-	-	Marko Kunac
Pjevač-solist:	-	-	Ratomir Kliškić
Glasnik i Uhoda:	Lovre Tomašević	Lovre Tomašević	L. Tomašević
Mustafa-paša Čelić:	-	-	Marko Duvnjak
Mehmed, turski časnik:	-	-	-
Mujo, glasnik:	Ivica Križanac	Ivica Križanac	Ivica Križanac
Suljo, turski vojnik:	-	-	-
Statisti i glumci:	Mario Despotović, Mira Katić, Sandra Levantin, Bože Pavić, Ivan Pralija, Niko Viculin, Ante Vučković, Marija Žolo, Kata Župić		
Bubnjari:	Nikica Čović, Damir Vučković, Tihomir Župić		
Balet:	Glazbena mladež (Split)		
Zborovi i udruge:	Zbor Župe sv. Mihovila (Trilj), Zbor Župe sv. Luke (Otok), KUD Sinj Udruga za očuvanje baštine Cetinskoga kraja, KUD Brnaze		
Tehničko vodstvo:	Ante Budimir, Ivica Kodžoman, Zoran Veić, Stipe Vuković		
Redatelj:	Ana Dalbello	Bruno Barač	Rade Perković
Organizator:	Turistička zajednica grada Sinja (Ante Latinac)		
Suorganizator:	Kulturna udruga »Marko Marulić« (Split)		
Podupiratelji:	Grad Sinj, Franjevački samostan Čudotvorne Gospe Sinjske, Splitsko-dalmatinska županija, Turistička zajednica Splitsko-dalmatinske županije i Stipe Kodžoman		

Vijeće obrane donosi vrlo tešku i presudnu odluku

2. Izvođači »Opsade« 2008. godine

Lica:	Glumci:
Zorzi Balbo, zapovjednik obrane:	Željko Viculin
Giovanni Manzecca, prvi časnik:	Damir Alebić
Mate Žanko, drugi časnik:	Saša Miletić
Mate Filipović Grčić, treći časnik:	Lovre Tomašević
Fra Pavao Vučković, gvardijan:	Fra Gabrijel Jurišić
Bula (Mara Litre):	Marija Cvrlje-Radović
Anka:	Sandra Kovač-Levantin
Ivan, glasnik:	Mario Despotović
Pjevač-solist:	Ratomir Krištić
Mustafa-paša Ćelić:	Marko Duvnjak
Mujo, glasnik:	Ivica Križanac
Andrija, slijepac:	Fra Stipica Grgat
Guslar:	Marko Kunac
Plesni teatar:	Glazbena mladež (Split)
Zbor:	Župski zbor sv. Mihovila, Trilj
Folklorne skupine:	KUD Sinj, Brnaze, Glavice i Udruga za očuvanje običaja Cetinske krajine
Narikače:	Miranda Katić, Snježana Jadrijević
Konjanici:	KK sv. Mihovil, Trilj

Mačkuli:	Ante Budimir
Stražari:	Ante Vuković, Josip Bećo Vučković
Bubnjari:	Nikica Čović, Damir Vučković, Tihomir Župić
Statisti, Turci, turski zarobljenici	
Dramaturška obrada:	Rade Perković
Dramaturški savjetnik:	Zvonko Smajić
Izbor kostima:	Maca Žarak
Koreograf:	Lucijano Perić
Asistent:	Ćića Branka Trumbić
Svjetlo:	Ivica Kodžoman, Zoran Veić, Stipe Vučković
Ton:	Ivica Kodžoman, Damir Punda
Videozid:	Boris Ostojić
Redatelj:	Rade Perković

Procesija s Gospinom slikom na Gradu

3. Tisak o »Opsadi Sinja 1715. godine«

Dramsko uprizorenje davne opsade Sinja tri je puta prikazano na Sinjskoj tvrđavi, tj. »na Gradu«. Gledatelji su bili oduševljeni izvedbom, iako su

Nakon uprizorenja »Opsade« svi su bili oduševljeni i veseli

glumili amateri. Radio, televizija i tisak dostatno su upoznali javnost o tom kulturnom događaju. Evo nekoliko bibliografskih jedinica:

2006.

- JERKO BLAJIĆ, Gledatelja više od nekadašnjih boraca. Nadnaslov: Atrakcija - Dramski prikaz povijesne bitke pod Sinjem između Sinjana i Turaka, *Večernji list* (13. VIII. 2006.), 28-29. - Slika 1.

- TONI PAŠTAR, Sinjani opet jači od Turaka. Nadnaslov: Nakon tri stoljeća na Starom Gradu izveden igrokaz o opsadi 1715. godine, *Slobodna Dalmacija*, LXIV/2006, br. 19918, 56 (13. VIII. 2006.). - Slike 2.

- VITO PERIĆ, Tisuću Sinjana uživalo u scenskom prikazu Alke, *Jutarnji list* (13. VIII. 2006.), 22. - Slika 1.

- B. RIŠIĆ, Uprizorenje »Opsade Sinja 1715. godine«, *Vjesnik Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja*, LV/2006, 5-6, 242-243.

2007.

- S. B., Sjećanje - Bitka u predstavi, *Slobodna Dalmacija*, LXV/2007, br. 20276, 18 (13. VIII. 2007.)

- N. M., Sinj: »Opsada Sinja - bitka na Gradu«, *Vjesnik*, LXVIII/2007, br. 21220, 15. - Slika 1.

- S. BLAJIĆ, »Opsada Sinja« na Tvrdavi, *Slobodna Dalmacija*, LXV/2007, br. 20277, 18 (14. i 15. VIII. 2007.) - Slika 1.

2008.

FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, Opsada Sinja 1715. godine oživljena na Gradu, *Gospa Sinjska*, godišnjak, XXXIV/2007.-2008., 157-158. - Slike 2.

- Opsada Sinja u objektivu Jerka Blajića, *Večernji list*, IL/2008., br. 16053, 16 (9. VIII. 2008.). - Slika 5.

- T. P., Dani Alke - Predstava o opsadi Sinja, *Slobodna Dalmacija*, LXVI/2008., br. 20632, 16.

- FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, Treće uprizorenje »Opsade 1715.«, *List Župe Gospe Sinjske*, 2008., 24-25. - Slike 2.

Giuseppe Iuster, *Sinjska tvrđava* (1708.), Beč, Ratni arhiv

4. Fra Andrija Kačić Miošić: Turci opsjedaju Sinj 1715. godine

Fra Andrija Kačić u svomu glasovitom djelu »*Razgovor ugodni naroda slovenskoga*« (Mleci 1756. i 1760.), koji narod nazivlje jednostavno »*Pismarica*«, posvetio je sinjskim junacima tri pjesme. Ovdje donosimo treću, kojoj je fra Andrija dao naslov: »*Slidi treća pisama od Sinja i njegovih vitezova, kako dođe paša poda nj serašcer Mustaj-paša samo sto hiljada vojske.*« U pjesmi je opisao snagu turske vojske, napade na Drniš, Vrliku i Otok, a na poseban način opsjedanje Sinja i veliku hrabrost junačkih branitelja. U svojim stihovima Starac Milovan naglašava veliku povijesnu istinu:

»*Obrani ga Marija Divica
kojano je sinjska pomoćnica!*«

Kačićeva treća pisma od Sinja...

Još ne biše zora zabilila, ni Danica lica pomolila, zove vila s Prologa planine vitezove od ravne Cetine:		Al' ne ktiše dva silna junaka, u slobodu slična i jednaka, dva Lovrića, dva orla krstaša, otac i sin, lipa dika naša,	35
»Na noge se, mladi Cetinjani! Jer spavate kano i poklani? Eto na vas vojska strahovita, turska vojska pun silovita.	5	nego siku Turke krajišnike, mlade pišce i brze konjike, ali po nje tad bijaše loše, sikuć Turke oba pogiboše.	40
Sto hiljada pišac' i konjika, sve po izbor najboljih vojnika. Prid njima je silni Mustaj-paša, Hercegovac, krvolija vaša.	10	Ljuto cvili Vučkoviću Bože, od tuge se junak prinemože, žali serdar dva Lovrića svoja: »Di ste sada, dva sokola moja,	
Od Čelića roda i plemena, poturči se u mlada vrimena ter ostavi starca babu svoga, pođe dvorit cara silenoga	15	koji sa mnom u četu odiste ter od Livna roblje dovodiste! Ej Grgure, ljute moje rane, tko će branit mlade Cetinjane?	45
i kod njega jadnu sriću nađe: od čobana za pašu izađe i serašcer od vojske careve ter sad robi države duždeve.«	20	Ej Filipe, rumena jabuko, sva žalosti moja, teška muko, jošter nisi lipo ni zenula, a vidim te da si uvenula!«	50
Istom vila tako besideći, Cetinjane made slobobeći, na Cetinu Turci udardše, na Kosincu vodu pribrodiše.		Evo, brate, žalosti i više! Na Otoku zbig cetinski biše. U vodu su Turci ugazili ter na Otok skladno udarili.	55
Kad to vidi Vučkoviću Bože, sedla konja što god prija može, kano soko udari na Turke ter junačke okrvavi ruke.	25	Hladna se je voda zajazila, kud je turska vojska prigazila. Tu se brani malo i veliko, ali od njih ne uteče nitko,	60
S njim bijaše trijest vitezova krajišnika, sivih sokolova, dvajest i šest glava odsikoše pak se natrag zdravi povратиše.	30	jer je silna vojska udarila, Otočane pod mač okrenula. Puno veće izgibe Turaka, nego mladih cetinskih junaka,	

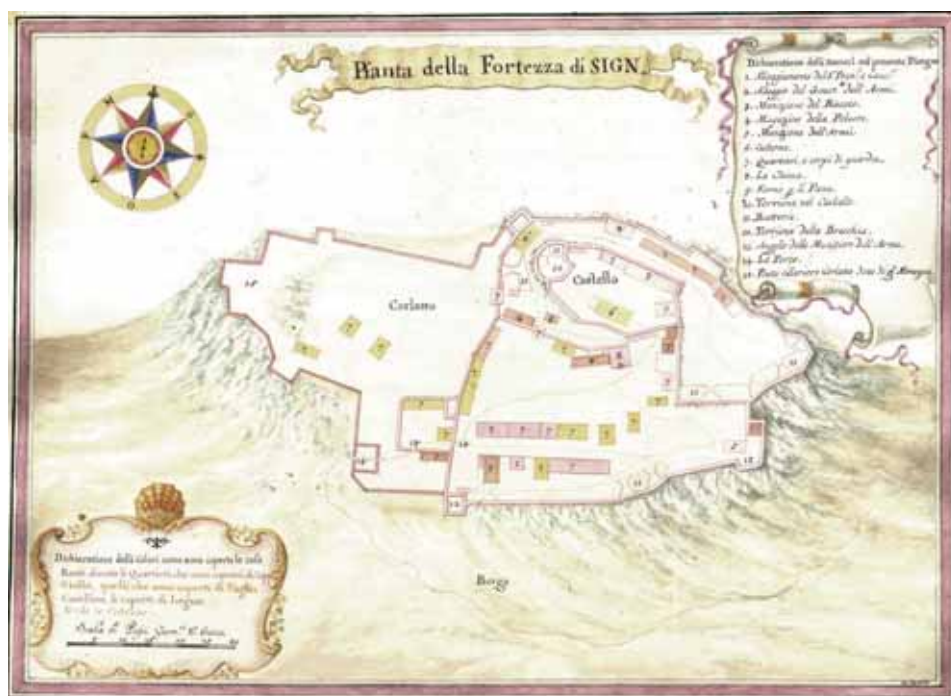
al' zaludu njihov mejdan biše. Viruj, pobre, tako pero piše. Otolem se podigoše Turci, k Sinju gradu kano mrki vuci.	65	Kad su Turci varoš osvojili, udariše na kašteo bili, al' na silu njega ne uzeše, neg' na viri, jer im se zakleše,	100
Cetinu su uz put porobili i pod Sinjem tabor učinili. Malo vrime postajalo biše, na troje se oni razdiliše.	70	da ih ne će pogubiti nitko, neg' veselo malo i veliko da će poći kud je komu drago, još im uz to obećaju blago.	
Jedni paze Sinja bijeloga od pomoći dužda mletačkoga, drugi idu niz polje Petrovo, da osvoje gnizdo sokolovo,	75	Privariše jedne Vrljičane ter ih siku kano Otočane. Biše duša petnajest stotina u kaštelu, ovo je istina.	105
Drniš bili više polja ravna, u srcu im to biše odavna. Ali mnogi glave pogubiše, prije nego Drniš ni vidiše,	80	Kad u njega Turci ulizoše, što bi staro ono posikoše, malu dicu nemilo razdiru. Učiniše veliku neviru,	110
jer ih siče silni kavalire, s krajišnicim Nakiću Grgure. Ne dade im pristupiti gradu, Već im rusu svu oguli bradu.		a neviste i mlade divojke poturice hvataju za dojke. Sve za roblje tada popadoše, pak se Sinju gradu podigoše.	115
Sramotno se povратиše Turci k Sinju gradu kano gladni vuci, niti Drniš bili osvojiše, niti mlado roblje zarobiše.	85	Tu su tuge, velike žalosti: Turci vode roblje brez milosti, majke žale, divojčice ciču, a neviste: » Jao meni!« viču.	120
Treća vojska ode pod Vrljiku, svakom daje žalost priveliku. Na varoš je zorom udarila Ter ga biše brzo osvojila.	90	Al' žalosti onde ne pristaju, pod Sinjem im goru muku daju. Što god biše od boja junaka, sve pogibe tada od Turaka.	
Upališe kule i čardake, Vrljičane ter siku junake, al' se oni lipo osvetiše, zašto mnoge Turke pogubiše.	95	Virujte mi, na glasu delije, nigda vire u Turčina nije. S nevirom je vojevat počeo, S nevirom je po svitu oteo.	125

- Opet oni o neviru rade,
oko Sinja meterize grade. 130
Po imenu dozivlju serdare
ter nastoje da i njih privare:
- »Pridajte se, sinjski vitezovi,
po Cetini bit ćete knezovi.
Bilu gradu vrata otvorite, 135
čestitom se paši poklonite!
- Pridajte se, mladi Cetinjani,
ne ginite kano Otočani.
Ostavite Latinina Marka,
bit će paša vaša mila majka!« 140
- Al' serdari za to i ne haju,
veće Turke psuju i karaju:
»Ej nevire, Turci Glamočani,
a di su nam naši Vrljičani,
- kojino se vami pridadoše 145
ter na viri tvrdoj izgiboše?
Nigda vire u vami neimade,
zašto Turčin za Boga ne znade.
- Prija ćemo podnit teške muke,
neg' se pridat u nevirne ruke, 150
ni ostavit dužda mletačkoga,
a dvoriti cara nevirnoga.«
- Kad srdare Turci razumiše,
oko grada tope namistiše
ter ga biju, nigda ne pristaju, 155
sa svih strana živi oganj daju,
- pak su naglo na grad udarili,
s rukam' su se izda uhvatili.
Živa vatra prosu se iz grada,
slušaj, brate, od Turaka jada! 160
- Koliko ih na grad udariše,
on'liko ih sunovrat padoše.
Pogibe ih petnajest stotina
na jurišu, ovo je istina.
- A ostali biže i jauču, 165
za njima se saručine suču.
Prid Mustapu idu izranjeni,
neveseli, sasvim poniženi.

General Cornaro oslobodio je Sinj, 28. IX. 1686. godine.
LASAR-VAREA, »Universus terrarum...«, II, Padova 1713.

Suze rone, ovako, govore: »Mustaj-paša, još će biti gore, jer Sinjani nisu Otočani, nit' su ono jadni Vrljičani,	170	Silni vitez njima zapovida, da se brane, sve im pripovida. Nije ono poplašeno Ture, nego vitez Balbi providure,	
već su ono zmaji i junaci, vitezovi kano i Ungarci. Prid njima su aždaje glavari, kapetani i mladi serdari.	175	koji bi se prija pomamio, još i rusu glavu izgubio, nego bi se tebi poklonio, Sinju gradu vrata otvorio.«	205
Po imenu kažemo glavare, vitezove i delije stare: kavalira Grčić don Ivana, kojino je dika Cetinjana,	180	Paša nijma ništa ne viruje, već ih opet na grad natiruje. Sinjani se Turkom ne pridaju, već im ruse glave odsicaju.	210
i serdara Božu Vučkovića, na oružju Marka Kraljevića, Žankovića i Tomaševića i viteza Grgu Bakovića,		Osta mrtvih brez broja Turaka oko grada, najboljih junaka. Obraniše gnizdo sokolovo, Na krajini srce principovo.	215
Surić Franu, zmiju od mejdana, a unuka Surić don Stipana, vojevodu Grabovca Antuna i Čulića, mlada kapetana.	185	Obrani ga Marija Divica, kojano je sinjska pomoćnica. Koliko ih pod grad dolazaše, toliko ih mrtvih ostavljaše.	220
Ovo jesu cetinski glavari, kapetani i mladi serdari. Još kažemo, moj čestiti paša, tri papaza, to je žalost naša:	190	Bi u Sinju Gospina Prilika, koja čini čudesa velika. Trikrat se je u gradu znojila, moleć Sinka koga je rodila,	
fra Stipana roda Ugričića i fra Pavla fratra Vučkovića, trećega ti kažemo sokola ter se zove Brčić fra Nikola.	195	da pogleda na svoje stvorenje, koje nosi njegovo zlamenje: »Zarad, Sinko, tvoje gorke muke ne daj puka u nevirne ruke!	225
Ovi tebi grada ne pridaju, nego nami ljute rane daju, i ostali sinjski kapetani, harambaše od krajine zvani.	200	Tako t' moje velike žalosti, nu se smiluj ter grišnikom prosti. Plačna gledat ja ne mogu puka, ni slušati njihova jauka.«	230

Giuseppe Iuster, *Tloris Sinjske tvrđave (1708.)*, Beč, Ratni arhiv

Ali Isus Majci odgovara: »Njihova je opačina stara. Pusti mene, moja Majko mila, da pokaram ja njihova dila!	235	Po trista ih na dan umiraše, po toliko iz vojske bižaše, a uoči Gospojine slavne biže Turci iz Cetine ravne.	245
Njihovi mi dodijaše grisi, nek im sindžir oko vrata visi! Trikrat Majka moli Sinka svoga, Da ne kara puka cetinskoga.	240	Osta mrtvih trideset hiljada turske vojske oko bila grada. Što pogibe, što bolest umori. Gospe Sinjska posve ih obori.	250
Poslušajte velikih čudesa, što će sada pasti iz nebesa! Na Turčina dođe srdebolja, teška bolest, velika nevolja.		Zahvaljajte, od Sinja junaci, brez pristanka Isusovoj Majci, kojano vas od Turak' obrani! I da ste mi zdravi, Cetinjani!	255 256

(FRA ANDRIJA KAČIĆ MIOŠIĆ, *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*, izd. »Kačić«, Split 1983, 342-348, pjesma br. 103)

*Bogorodica Marija s Malim Isusom i anđelima,
crtež iz »Razgovora ugodnoga« (2. izdanje, 1759.)*

DODATCI KAČIĆEVOJ PJESMI

Da bi čitatelj mogao lakše shvatiti događaje i osobe o kojima pjesma pripovijeda, prilažemo dva mala dodatka:

1. Neke osnovne podatke o osobama koje se u pjesmi spominju,
2. Razjašnjenje nekih manje poznatih riječi (tuđica).

1. Osobe

Grgo Baković, vitez sinjski.

Zorzi Balbi, Mlečanin, građanski i vojnički dužnosnik, providur sinjski (1714.-1718.). Za jednoga turskog juriša na Tvrđavu bio je ranjen u oko, kako je zabilježio pisac spomenutoga »Dnevnika.«

Fra Stipan Batarelo, iz Lučana, kapelan providura Z. Balbija. Jedan od sedmorice fratara (fra Luka Batarelo, fra Nikola Brčić, fra Mate Budimir, fra Ilija Ećimović, fra Brno Gornizai, fra Pavao), prignuo da uperi top protiv napadača, pogodilo ga je tursko tane i na mjestu je ostao mrtav, uoči Velike Gospe (14. VIII.) 1715. godine.

Fra Nikola Brčić Stariji, rođen u Otoku (Sinj). Turci su ga za vrijeme opsjedanja Sinja uhvatili, mučili, živu mu oderali kožu i tako ga okrutno usmrtili ispod Tvrđave.

Mustaj-paša Ćelić (Mustapa, Mustafa), nazvan »Sari-Žuti«, rodom iz Mostara. Školovao se je u Carigradu, bio na čelu više pokrajina Carstva, vezir

i ministar financija, a 1715. god. imenovan je glavarem Bosanskoga elajeta. Poslije poraza u Sinju premješten u Beogradski pašaluk, pa ponovno vraćen u Bosnu, gdje je 719. godine umro.

Čulić, kapetan, iz Cetinske krajine. Pjesnik mu ne spominje imena.

Antun Grabovac, kapetan, topčibaša i mejdandžija, istakao se je u obrani Sinja 1715. godine. Dobio je od mletačkih vlasti zemlje u Cetini, imao kuću na Odrni, u dvoboju ubio jednoga Turčina, zadobio više rana i izgubio lijevo oko.

Don Ivan Filipović Grčić (Sinj, druga pol. XVII. st. - Klis, 16. I. 1717.), svećenik, ratnik i prosvjetitelj. Kao župnik Dugopolja doveo je iz Sinjske krajine u Solin i Poljica preko tisuću osoba. Bio je vojnički kapelan, sudjelovao u borbama u Livnu, Neretvanskoj krajini i obrani Sinja 1715. godine. Don Ivan je u ime posade primio tursku ponudu da se Grad preda, ali ju je u ime Balbija odbio. Nagrađen je imenovanjem »kavalir sv. Marka«. Živio je i umro u Klisu. Tiskao je u Mlecima »Beside« fra Matije Divkovića (1704.) i »Pismu koja se piva... svake nedilje četvrte u misecu...« (1704.).

Marko Kraljević (+Rovine, 1395.), vladao od 1371. god. kao turski vazal područjem oko Prilepa. Poginuo kao saveznik Turaka u borbi protiv Jovana Mirčete, vlaškoga vojvode. Inače je narodna pjesma od njega stvorila velikoga junaka. Petar Hektorović je 1555. god. zapisao jednu narodnu pjesmu o Marku. Objavljeno je vrlo mnogo narodnih pjesama o njemu, koje su skupljene po Dalmaciji, Lici, Bosni i Slavoniji.

Filip Lovrić, zvani Dugi, i sin mu Grgur, doseljenici iz Duvna, bili su hrabri u borbama s Turcima, dobili su zemlje u Sinju.

Grgur Nakić (1680.- 1717.), sin je poznatoga drniškog serdara Mate Nakića, koji je poginuo u borbi za Čitluk u Neretvi 1694. godine. Grgur je bio serdarom već 1703. godine, a imenovan je 1715. nadzornikom serdarija drniške, kninske i vrličke. Osobito se istakao u bitkama kraj Glamoča, Vrljike i u obrani Drniša (1715.). Prema vlastitoj želji pokopan je u franjevačkoj crkvi na Visovcu. Poslije Grgurove smrti njegov mali sin Mate (rođen 1708.) imenovan je serdarom, a do njegove punoljetnosti tu će službu vršiti njegov stric Nikola. Mate će se kasnije odlikovati u mnogim bitkama.

Marko Latinin je zapravo sv. Marko, evangelist. Sa sv. Pavlom je išao na misijsko putovanje, a kasnije je postao učenicom sv. Petra. Živeći sa sv. Petrom pratio je i zapisao njegovo propovijedanje (kateheze). To je Markovo evanđelje, koje je sastavni dio Svetoga Pisma Novoga zavjeta. Zaštitnik je grada Venecije i bivše Mletačke Republike. Zato je nazvan »Latin«, tj. »Zapadnjak« s obzirom na Istok (kršćanski). Blagdan sv. Marka slavi se 25. travnja.

Frano Surić, sin Ivana Surića, kapetan (1684.-1699.).

Don Stipan Surić (+ Ribnik u Lici, oko 15. VII. 1648.), svećenik, ratnik i mučenik. Bio je vojvoda uskoka i odlikovao se je u mnogim borbama s Turcima za oslobođenje Like. Sudjelovao je sa svojim uskocima u oslobođenju Klisa 30. III. 1648. godine. Turci su ga uhitili kod Ribnika, živu mu oderali kožu i nabili ga na kolac. Za Sinj je važno da je fra Ante Konstantin Matas, ravnatelj Franjevačke klasične gimnazije u Sinju, dao izraditi njegov veliki portret (1867.) koji se i danas nalazi u Zbornici Gimnazije.

Tomašević. Fra Andrija Kačić nije mu zapisao ime. A bilo je više junaka iz plemena Tomaševića, npr. Jakov, harambaša, koji je od 1. V. 1706. god. viceserdar Bože Vučkovića. Možda u toj pjesmi fra Andrija Kačić misli baš na Jakova. Inače je u Brnazama bila Jakovljeva banderija, a imao je zemlje i u Gali.

Bože Vučković, serdar Cetinske krajine, kojemu je 1706. god. bio zamjenikom Jakov Tomašević.

Fra Pavao Vučković

Fra Pavao Vučković (Duvanjsko Polje, 18. X. 1658. - Sinj, 7. I. 1735.), gvardijan u Sinju. Dobio počasni naslov »eksprovincijal«. Doveo je narod iz Duvna i Rame u Cetinsku krajinu (1687.). Turci su ga zarobili u Čitluku kraj Sinja 1698. godine. Musataj-paša Daltaban poštedio mu je život, uzeo

ga za tajnika (zbog znanja jezika) i preko Sarajeva i Carigrada odveo u Bagdad. Kad je paša 1703. god. u Bagdadu ubijen, fra Pavao je pobjegao i preko Carigrada, Mletaka i Rima vratio se u Sinj. Vodio je gradnju crkve i samostana u Sinju i bio jedan od branitelja Grada 1715. godine. Pokopan je u kripti Svetišta Gospe Sinjske.

U Franjevačkom samostanu u Sinju dugo se je godina čuvala fra Pavlova slika, koja je 1922. god. ukradena. Tada je Ante Jušić, amater iz Drniša, prema fotografiji nacrtao taj *fra Pavlov portret* (ulje na platnu, 58x42 cm). Akademski kipar Kazimir Hraste izradio je fra Pavlov kip koji je odljeven u bronci i otkriven u Sinju, 10. rujna 2005. godine.

Žanković se kao prezime javlja i u oblicima *Žanko*, *Džanko* i *Džanković*. Bilo je više junaka iz toga plemena. Kačić mu nije zapisao imena, ali možda misli na harambašu Nikolu, koji se je istakao u bitkama s Turcima. Tako je taj harambaša 12. VII. 1715. donio iz Splita stotinu pušaka, koje je poslao opći providur. Te su puške providur Balbi i guverner Lucić trebali podijeliti pojedininim banderijama.

2. Manje poznate riječi

aždaja, perz. - tur. - zmaj

babo, tur. - otac, djed, stariji muškarac

banderija, tal. - konjanička četa

čardak, perz. - tur. - kuća ili soba na kat, dvorac, stražara

delija, tur. - junak, lako naoružani turski konjanik

dužd (mletački), tal. - naslov poglavara republike Venecije i Đenove, vođa

ejalet, tur. - pokrajina, upravna jedinica

kapetan, tal. - upravnik određenog teritorija, vojnički zapovjednik

kaštel, lat. - utvrđen dvorac, utvrda

kavalir, tal. - vitez

mejdan (megdan), arp. - tur. - poljana, dvoboj

meteriz, perz. - tur. - opkop, rov

papaz, grč. - tur. - otac, turski naziv za svećenika

paša (baša), tur. - naslov visokih turskih građanskih i vojničkih osoba

saručine, tur. - povez oko kape, dio odjeće

serašcer (serasker), perz. - tur. - vrhovni zapovjednik, vrhovnik, vojskovođa

serdar, perz. - tur. - glavar, zapovjednik, starješina manje postrojbe janjičara

sindžir, perz. - tur. - lanac

Ungarci, lat. - Mađari

varoš, mađ. - grad

Nepoznati majstor, »Bitka pod Sinjem 1715.«, koju je dao izraditi Pavao Despotović, sudionik bitke, i darovao je sliku Župskoj crkvi u Omišu.

SUMMARY

FINALLY PLAYED »THE SIEGE OF SINJ IN 1715«

The play about the Siege of Sinj in 1715 is written by Velimir Borković, high school teacher in Sinj, Croatia. A group of Town's amateur theatre enthusiasts together with several other citizens decided to perform the play in August 11, 2006, at the very site, the Fortress of Sinj where the great siege and battle happened, and some 10.000 Ottomans killed or captured and weapons, food and horses seized. Defenders believed that the victory over more powerful enemy was actually a gift from Heaven. The victory was particularly addressed to Our Lady Whose Picture has been especially worshiped and called »Our Lady of Mercy«. The soldiers gave part of their first salaries, collected some 80 golden sequins and two of them went to Venice in order to provide a golden crown. The next year Stjepan Cupilli, the

Archbishop of Split crowned the Figure of Our Lady as a sign of gratitude for a gifted victory. Soldiers did not give the Holy Picture back to the Monastery church under the Old Fortress for several years. As a sign of their gratitude, the defenders started to play chivalrous game »Alka« which has taken place on the first Sunday in August, every year since then. After this great victory of Sinj the faithful have worshiped the Holy Picture they called »Miraculous Lady of Sinj«. The Church of Our Lady of Sinj has become broadly known shrine and is visited by pilgrimages from Homeland, Croatia and abroad. A play presenting the historical siege of Sinj has been performed several times at the Old Fortress of Sinj. The public has been delighted by it though it was performed by amateurs. Radio, TV and press have informed the public of this cultural event.

Hopefully, the programme »The days of Alka and Our Lady of Sinj« will include the play »The Siege« every year on, because apart from its heroic past value it also offers a message of nowadays expressed in Croatian folk proverb: »Respect someone else belongings, but be proud of yours«.

Mladen Veža, »Razgovor ugodni« (1973.)